

NORDBOMINDER FRA ANGMAGSSALIK

Af forfatteren *Jens Rosing*

I Ujuâts Dagbøger, side 105 og 106 under året 1909, citeres en gammel kones beretning om nordboer: „For mange, mange vintre siden havde der været et hus ved bopladsen Kulusuk, som var beboet af qavdlunakker, og de vare omkommet ved, at de gamle eskimoer havde brændt huset af.“ Ved at udspørge konen nærmere, fortalte hun: „at der længere inde i Angmagssalik fjorden, ved et sted ved navn Kûngmiut, ligeledes havde været et qavdlunâkhus, som også var blevet ødelagt af de gamle eskimoer, og der kunne man endnu ved at grave ned mellem ruinerne finde forkullede træstykker med mere.“

Som barn ved Angmagssalik hørte jeg mange sagn, blandt andet husker jeg dunkelt beretninger om nordboer. Dengang var min sagnlytning ved sengestolpen et middel til at falde i søvn på. Gamle koner og mænd, der om aftenen besøgte os, gjorde en god indsats ved at lette vore forældre for det stræb, det er, at få en stor og urolig børneflokk til at slumre ind. Rigtignok var mange af sagnene krydrede, og i barnehjernen forvandlede hovedpersonerne ofte til skræmmende ånder. Vi joges op af vor søde søvn, omgivet af alskens troldtøj. Ildfolk, indlandsvandrere, og hvad de nu var, trådte frem af nattens mørke, og i det optog sås også manden med strudhætten.

Engang boede der nogle nordboer ved Kûngmiut. Hvor mange, der var, huskes ikke, men der var flere end tre. Dengang var der frodigt ved Kûngmiut, langt frodigere, end der er nu. Krattet stod højt.

Nordboerne havde et eskimopar som tjener, men sultne på kvinder som de var, ranede de tjenerens kone fra ham og tog hende til „fælleshustru“. Derover græmmedes befolkningen, og man satte fyr på nordbohuset. Til optænding brugte man et par udslidte, forheksede husbukser af kvinde, nåtsikajin, og ilden var derfor ikke til at slukke. Ud af det brændende hus sprang nordboerne, og deres klæder stod i flammer. To undslap og flygtede ud mellem fjeldene. Resten blev ildens bytte.

En variant til ovennævnte sagn siger: „Når vinden stod fra land, drev nordboernes ildrøg til søs og skræmte fangstdyrene bort. Derfor udryddede man dem ved at brænde dem inde.“

Hvor mange nordboer, der har boet ved Kulusuk (Kap Dan), huskes ikke. De blev ryddet af vejen, fordi man ikke kunne have sit vinterforråd i fred for dem. Da nordboernes tyverier på hengemt forråd udartede til at blive mere, end man kunne finde sig i, brændte man deres hus og dermed nordboerne. Ingen undslap.

Til begge sagnene kommenteres iøvrigt: „Såvel ved Kulusuk som ved Kûngmiut, særligt det sidste sted, støder man på trækul og ildbid, når man graver grund for at bygge hus.“ Kan det mon tænkes at afbrændingen af nordbohusene forårsagede landbrand?

Følgende arvesang, pise, huskes og synges om nordboerne:

„Ersilarânga pavdunânigde tusarângama.
sunavfa-mákiva qaqertuínain,
nakalingnâjan uvinepángitsin.“

„Jeg gribes af angst, hver gang jeg hører om nordboer,
tænk, at de skulle være farveløse, hvide,
folk uden kød på lægstykkerne.“

Disse sagn er blevet fortalt min far, Otto Rosing (præst i Angmagssalik 1934-40) af åndemaneren Maratsis svigerdatter Guldborg. Guldborg var dengang (1936) ca. 56 år gammel. Guldborgs mand var Maratsis ældste søn, Ikimaleq, Flammen.